

A | Mestratge
en Construcció
Tradicional

ROBERTO BONDIA

Sovint es dona la ironia que, per avançar, cal tornar al passat. Perquè l'evolució de les coses no sempre les millora. És una de les contradiccions del nostre temps. Tot es desenvolupa, tot creix, tot es transforma. Però els resultats no sempre són satisfactoris. El medi ambient, en aquest sentit, és un dels elements més afectats pel progrés. I és en aquest context que sorgeixen alternatives que miren enrere. Costums i pràctiques que havíem abandonat en considerar que el seu temps s'havia acabat i que ara es tornen a recuperar.

Amb aquest esperit es va constituir GRETA, un grup que contribueix a crear consciència ciutadana sobre la importància de cuidar el patrimoni arquitectònic català. Un element identitari que sovint ha quedat oblidat, i que, des del 2011, quan el Grup de Recuperació i Estudi de la Tradició Arquitectònica (GRETA) va néixer com a projecte, ha estat especialment tingut en compte.

GRETA (www.projectegreta.cat) neix amb la intenció de "posar en evidència la destrucció del patrimoni anònim, que és un gran desconegut i està abandonat per tothom". I GRETA s'esforça a contagiar aquest interès als principals actors implicats: els constructors, les escoles d'arquitectura, arquitectes, usuaris i propietaris.

Quan una casa es rehabilita, se solen emprar materials nous, sense respectar el caràcter i la manera de funcionar del que es té entre mans, sovint per desconeixement sobre les tècniques i els materials tradicionals. És molt difícil fer front

Reivindicant el passat arquitectònic del país

El grup GRETA, arrelat a Girona, treballa per oferir alternatives en l'àmbit de l'arquitectura i de la construcció. Es tracta de proposar novetats que, paradoxalment, no són noves. I és que l'arquitectura del passat no només serveix per respectar la identitat del nostre paisatge, sinó que també protegeix un medi natural cada vegada més deteriorat, entre altres coses, per les noves formes de construcció.

a aquestes inèrcies si no ho fem des de tots els fronts. L'arquitecta de GRETA, Olga Muñoz, explica que "quan hi ha una casa de Gaudí, ningú no s'atreveix, com és normal, a enderrocar-la. Però quan ens trobem davant d'una casa de poble senzilla, si no s'enderroca, se sol reformar sen-

se tenir en compte el material preexistent, se sol mantenir la façana però es desfà el que hi ha a dins i sovint també es repica el revestiment de façana, cosa que malmet un dels trets essencials de l'arquitectura tradicional. I aquesta és una manera d'empobrir el patrimoni. Un fet molt comú als nuclis històrics de Catalunya”.

Segons aquest testimoni, a Catalunya “tendim a repetir icones foranes” i a oblidar la pròpia identitat. Per aturar aquesta tendència “s’havia d’organitzar alguna cosa per defensar el patrimoni arquitectònic”, sempre tenint en compte la construcció antiga dels edificis, un fet pel qual s’han interessat nombrosos professionals del Principat. “La idea és que el que queda no ens ho carreguem. Que la gent valori perquè s’ha de mantenir el patrimoni!”, assenyalava.

Amb aquest objectiu, GRETA impulsa cursos de formació adreçats a canviar la mentalitat dels professionals, presents i futurs, del sector. Olga Muñoz reconeix que la docència que imparteixen és fonamental per influir en aquest àmbit i destaca la importància d’anar actualitzant els cursos i els tallers. Alhora, també, parla de la implicació del Col·legi d’Arquitectes de Girona en el projecte, així com del suport de la Unió d’Empresaris de la Construcció, que els ha permès estendre’s més enllà d’on podrien haver arribat pel seu propi compte. També s’ha comptat des dels inicis amb la col·laboració de la Diputació de Girona i del Departament de Cultura de la Generalitat. Amb totes aquestes complicitats es va publicar l’any 2016 un llibre, *Arquitectura tradicional - tècniques constructives*, que recull l’experiència acumulada en aquests anys de rodatge de formació.

Entre les raons exposades per defensar les seues propostes, Olga Muñoz argumenta que “emprar tècniques d’avui per restaurar edificis pot provocar patologies, perquè la lògica constructiva és diferent”. Des de GRETA donen molt valor a dos elements. El primer és la necessitat de protegir el patrimoni, ja esmentat. I el segon és la qüestió mediambiental. “Avui hi ha un moviment que creix, que és el de l’arquitectura sostenible, i que està plenament en sintonia amb la nostra idea. Perquè, com és lògic, abans de la industrialització no es podia construir de manera insostenible”. L’ar-

1. Taller de vitralls a càrrec d’Anna Santolària. Tallers dels oficis medievals a la Catedral de Girona. 2. Visita a la intervenció feta pel Parc Natural dels Ports al Mas de Burot. 3. Taller de tècniques pictòriques de Cristina Thió. Curs “El color a les Gavarres”, amb el Consorci de les Gavarres. 4. Taller de revestiments de calç fet per Cristina Thió i David Martínez. Mòdul Calç amb la UEC. 5. Taller de tàpia guiat per Fermí Font. Mòdul Terra i Ceràmica amb la UEC. 6. Taller de mur de pedra seca fet per Modest Soy. Mòdul Pedra, amb la UEC. 7. Taller d’encaixos de fusta a càrrec de Max Rutgers. Tallers dels oficis medievals al soterrani de la catedral de Girona.

quitectura mediambiental també dona importància a l’ús de productes pròxims, dels anomenats “quilòmetre zero”. I vincula aquesta tendència a espais com els dels parcs naturals. En aquest sentit, GRETA col·labora amb el Consorci de les Gavarres, amb actuació al Gironès i al Baix Empordà, per protegir espais naturals. Els parcs naturals, segons Muñoz, “són projectes pensats molt en el paisatge, la fauna i la flora, però també compten amb cabanyes, masos, feixes de pedra seca, ponts o pous que, evidentment, també són patrimoni”. Un bon exemple d’això és la rehabilitació duta a terme pel Parc Natural dels Ports al Mas de Burot, a la Terra Alta, emprant tècniques tradicionals. Tornant a les Gavarres, GRETA ha engegat un treball per analitzar i aprofundir en les construccions anònimes existents en aquest espai, fent una selecció de cases que són representatives de la riquesa arquitectònica de la zona i evitar així la desaparició d’aquests trets singulars.

L’arquitectura tradicional, asseguren, garanteix l’especialització professional dels qui es dediquen a treballs d’obra i de reparació. “Els bons professionals havien quedat oblidats i infravalorats i ara poden experimentar amb aquesta feina creativa i humana, que exigeix un esforç interessant. A la llarga, és una cosa que engança”, diu Muñoz. Perquè qualsevol treball que escapi de la lògica estàndard imposada per les tendències i que contribueixi a millorar el present sempre és un incentiu professional. Més encara si serveix per preservar, i per tant reivindicar, un tret identitari com és el de l’arquitectura. I que ajuda, alhora, a respectar l’entorn.

Sovint, per trobar solucions al present, cal mirar més al passat. GRETA creix, a poc a poc, amb aquesta premissa i ho estan fent també altres iniciatives que beuen del mateix esperit i amb diferents perspectives arreu dels Països Catalans, com els importants treballs duts a terme per Fernando Vegas i Camilla Mileto, de la Universitat de València, que són referència arreu; el darrer premi FAD atorgat al projecte Life Reusing Posidonia, que consisteix en catorze habitatges d’obra nova i inspiració en la manera de treballar de l’arquitectura tradicional, a Mallorca, o l’actuació de l’ARPAQ a les Terres de Lleida o dels Amics de l’Arquitectura Popular al cor de Catalunya. •